

Література

1. Баженов Л. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. – Кам-Под., 1993. – 195 с.
2. Гальчак С. Зародження краєзнавства у східному Поділлі // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіом, 2006. – Т.5: Матеріали другого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.» – 376 с.
3. Драгоманов М. Ученая экспедиция в Западно-русский край // Выбранные. – К., 1991. – 259 с.
4. Рибак І., Іваневич Л. Етнографічні надбання Костя Широцького // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіом, 2006. – Т.5: Матеріали другого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі у XVIII – на початку XXI ст.» – 376 с.
5. Хоменко Б. Зуїха Явдоха Микітівна // З-над Божої ріки: Літературний словник Вінниччини. – Вінниця: Конспект-ПРИМ, 1998. – С. 119.
6. Шалак О. Пісенні скарби подільського фольклориста (Зібрання українських народних пісень Андрія Димінського) // Народна творчість та етнографія. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 31-35.
7. Широцький К. Подольскія «колядки» і «цедрівки» // Православная Подолия. – Кам.-Под., 1908. – № 1. – С. 4-10.

ДО ПИТАННЯ ВЛАСНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО МУЗИКАНТА-ПЕДАГОГА

Найда Ю. М.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Анотація. У статті надано новий концептуальний підхід до здійснення професійної підготовки музиканта-педагога, який проявляється у становленні та подальшому формуванні власного стилю професійної діяльності.

Ключові слова: власний стиль, професійна діяльність, музикант-педагог.

Аннотация. Найда Ю. М. К вопросу собственного стиля профессиональной деятельности будущего музыканта-педагога. В статье представлен новый концептуальный подход к осуществлению профессиональной подготовки музыканта-педагога, который проявляется в становлении и дальнейшем формировании собственного стиля профессиональной деятельности.

Ключевые слова: собственный стиль, профессиональная деятельность, музыкант-педагог.

Annotation. Naïda U. To a question of own style of professional work of the future musician-teacher. In the article is revealed a new conceptual approach to realization of professional training of musician-educational specialist which is shown in making and the next forming of personal style of his professional activity.

Key words: personal style, professional activity, musician-educational specialist.

Постановка проблеми. Головною ознакою розвитку освітньої спільноти є прагнення підвищити якість підготовки майбутніх фахівців, які відповідали б найвищим вимогам світового рівня цивілізації та досконало володіли власною професією. Освітні нормативні документи надають доцільне концептуальне спрямування відповідного розвитку. Так, в Концепції гуманітарної освіти визначено: «Основним принципом кадрового забезпечення гуманітарної освіти є професіоналізм...»; у

Державній національній програмі «Освіта: Україна XXI століття», викладено сукупність концептуальних ідей та положень щодо формування нової освітньої парадигми, в центрі якої – професійна діяльність педагога. Залишається актуальною думка, що «... вироблення індивідуального стилю оволодіння професією, що компенсує одні якості розвитком інших при наявності мотивації – реальний шлях до формування професійної придатності в масових професіях...» [8, 49], до яких ми відносимо і професію музиканта-педагога. Існуюча вітчизняна система підготовки майбутніх фахівців має певні досягнення в плані міцності та фундаментальності знань. Але швидкі соціальні зміни, реформування вищої освіти виявили необхідність посилення уваги до становлення та формування такої значущої якості музиканта-педагога, як власний стиль професійної діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Теоретичне осмислення проблем професійної підготовки майбутніх педагогів, в тому числі і музичних, представлено в працях О. Абдуліної, Н. Гузій, Є. Белозерцева, К. Волинець, І. Зязюна, Н. Кузьміної, О. Мороза, О. Отич, О. Піскунова, О. Плотнікової, О. Рудницької, В. Семиченко, В. Сластьоніна, О. Шевнюк та ін., дозволяє визначити ряд найбільш суттєвих напрямів її вдосконалення, зокрема становлення власного стилю професійної діяльності. У науковій педагогічній та психологічній літературі представлені фундаментальні праці з питань індивідуального стилю діяльності, зокрема професійної. Є. Климовим, В. Мерліним, Н. Левітовим, В. Толочком та іншим визначено теоретичні основи індивідуального стилю діяльності, виявлено його характеристики, встановлено залежність між індивідуальним стилем діяльності і загальним розвитком особистості. Особливої уваги потребує вивчення питання власного стилю професійної діяльності майбутнього музиканта-педагога на сучасних концептуальних засадах. Актуальність даного дослідження зумовлена, з одного боку,

необхідністю становлення та формування власного стилю професійної діяльності майбутнього музиканта-педагога, а з іншого – відсутністю достатнього науково-теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення вирішення означеної проблеми.

Метою статті ми визначили висвітлення питання становлення та формування такого аспекту фахової компетентності вчителя, що забезпечує високий якісний рівень та ефективність навчально-виховного результату, як власний стиль професійної діяльності музиканта-педагога. Одне з головних завдань полягає в тому, щоб допомогти студенту, майбутньому музиканту-педагогу, знайти власний стиль професійної діяльності, усвідомити його неповторність завдяки індивідуальним здібностям, і цим забезпечити розширення меж традиційної підготовки вчителя, позбавляючи цей процес застарілої уніфікованості.

Отримані результати. Останнім часом багато науковців вивчають особистість педагога та його професійну діяльність, зокрема, проблему стилю професійної діяльності, вихідним положенням при вивченні якого є розуміння поняття «стиль», що вивчається відповідною наукою про стилі – стилістикою. Вона об'єднує полігалузеве застосування поняття «стиль», оскільки відображає реалії багатогранної сфери життєдіяльності людини: науки та мистецтва; фахової діяльності та способів життя, мислення, поведінки; моди.

Дана дефініція набула статусу методологічної міжнаукової та міждисциплінарної категорії, оскільки вона фіксує в кожній науковій дисципліні відповідне її значення і галузь застосування. Незважаючи на це, практично відсутні роботи щодо систематизації накопичених теоретичних та експериментальних результатів з дослідження власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога. Причина цього криється в неоднозначності і полісемантичності самого терміну.

Серед наукових тлумачень терміну «стиль професійної діяльності» в Україні одне з перших визначень дає І. Дичківська: «Індивідуальний стиль професійної діяльності – цілісна система операцій, яка забезпечує ефективну взаємодію вихователя з вихованцями та визначається цілями, завданнями інноваційної педагогічної діяльності, властивостями різних рівнів індивідуальності педагога» [3, 192]. Розглянемо докладніше це поняття.

«Власний стиль» означає «особистісний стиль». А «особистісний стиль розуміється як більш широке утворення, що включає в себе поряд з індивідуальними особливостями пізнавальних процесів особливості емоційної сфери і взаємодії з соціальним оточенням» [4, 79].

Початкове значення слова «стиль» - нім. stil (штіль), іт. stile (стіле), англ. style (стайл), фр. style (стіль) - походить від грецького stulos (стюльос), що означає знаряддя (паличка для писання). Зміння користуватися такою паличкою-стилем було одним із показників мовної культури. Докладний аналіз терміну для встановлення його змісту (що подає предмет у відповідних ракурсах) конкретизуватиме дефініцію «стиль». Ця категорія виконує особливу роль виразника єдності осмислення явищ життя. Стиль характеризує особливості і своєрідність будь-якої людської діяльності. У словнику іншомовних слів, «стиль» – це спосіб, прийом, метод будь-якої роботи, діяльності [10, 638]. Із словника, «Професійна освіта» дізнаємось, що стиль, виробляється під час теоретичного і практичного освоєння людьми довколишньої дійсності та передбачає, з одного боку, гнучке пристосування до неї, а з іншого – її революційну зміну» [9, 328].

Усі ці визначення покладені в основу нашого дослідження. У такому загальному контексті, «стиль» є засобом зв'язку людини зі світом і формою виявлення особистості. Віднайдені якості дефініції, «стиль» не вичерпують евристичної її смисловості, тому є необхідним подальше заглиблення у її сутність. Проблемою стилю традиційно займаються культурознавчі науки

– естетика, мистецтвознавство; психолого-педагогічна галузь – педагогіка, психологія, психолінгвістика, герменевтика; суспільні науки – соціологія, філософія, політологія тощо. При всьому розмаїтті сфер застосування поняття „стиль» існує загальне „сміслові поле» його визначення. Із усіх визначень стилю виведемо ряд спільних його характеристик: специфічний, своєрідний, характерний, особливий.

За думкою А. Мордовської, реалізація власного стилю діяльності дає найбільший ефект в роботі [7, 40]. Не викликає сумніву, що однією з важливих умов становлення особистості є її власна активна діяльність. Лише в процесі такої діяльності формується і розвивається особистість. Музиканта-педагога можна розпізнати й оцінити лише під час спостереження в безпосередній професійній діяльності. За Л. Гримаком, «плодська діяльність, або свідомо діяльність (що є синонімом) – це така форма взаємозв'язку людини із середовищем, в якій людина здійснює свідомо поставлену мету» [1, 182]. Конкретна професійна діяльність має полідисциплінарний характер, а саме – об'єднує в собі суміжні дисципліни: фах, методіку, педагогіку, психологію.

Враховуючи викладене, надамо своє робоче визначення поняття, що вивчається: *власний стиль професійної діяльності* – це одинична, оригінальна, стійка система дій фахівця, властива лише певній індивідуальності, що характеризується оптимізацією процесу та якісним самобутнім кінцевим результатом у вирішенні практичних професійних задач. Звичайно, сформувати такий стиль може лише фахівець, який володіє відповідними професійно-якісними та специфічно-особистісними характеристиками, що знаходяться у взаємодії та єдності. У зв'язку з цим заслуговують на увагу деякі аксіологічні аспекти професійної діяльності, які можна сприймати як домінуючу потребу у створенні власного стилю. Така потреба орієнтує особистісно-професійну активність педагога-музиканта у досягненні освітньо-виховних цілей.

Засадничу функцію у здійсненні професійної діяльності музиканта-педагога відіграють професійні знання,.... Коли ми розглядаємо працівника як спеціаліста-виконавця професійної діяльності, то особистісний фактор ... в практиці досить помітний» [5, 59]. Тому, взявши за основу особистісні якості та співвідносячи їх з професійними діями, назвемо такі групи цінностей власної професійної діяльності: ті, що відбивають специфіку професійної діяльності музиканта-педагога, тобто музично-специфічні; ті, що пов'язані з потребами самовираження особистості, тобто потребово-самореалізаційні.

Становлення та формування власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога передбачає акумулювання ним професійного досвіду. Розробляючи проблему формування стилю, А. Ходаков зауважує, що цей процес, проходить ряд характерно виражених етапів: входження, аналітико-пошуковий, інтеграційний і ствердження» [11, 88].

За А. Ходаковим, етап *входження* в нову професійну діяльність характеризується високою емоційною напругою молодого музиканта-педагога. Помилки та невдачі викликають смуток та розчарування. В той же час і радість від успіхів запам'ятовується яскраво та піднімає тонус. Особливості протікання початкового періоду професійної діяльності детермінують її розвиток на наступних етапах. *Аналітико-пошуковий* етап характеризується наявністю проблем музиканта-педагога, які пов'язані з навчанням, вихованням, організацією, взаємними стосунками з адміністрацією, власними, внутрішніми» труднощами тощо. Існування проблем – явище діалектичне, тому музиканту-педагогу потрібно лише вдало вибрати адекватні методи і засоби педагогічного впливу. На *інтеграційному* етапі становлення та формування власного стилю професійної діяльності набуваються узагальнені фахові уявлення музиканта-педагога, що пов'язані з активізацією відповідних професійно-ціннісних орієнтацій та розвитком домінуючих мотивів професійної

діяльності. Принциповим для молодого музиканта-педагога є фіксування усвідомлення свого єднання з вихованцями. Так відкривається важлива педагогічна істина, що кожний крок, рішення і практична дія є, «доторканням до особистості». На етапі *ствердження* власного стилю професійної діяльності педагог проявляє стійкість професійної поведінки. В практичних ситуаціях він діє активно і цілеспрямовано, загальне професійне самопочуття характеризується більшою впевненістю у власних силах [11].

Темпи становлення та формування власного стилю професійної діяльності різняться для різних музикантів-педагогів в залежності від їх темпераменту. Одні швидко виробляють власний, «почерк», інші повільніше. Темперамент впливає на успішність всіх видів діяльності., Людина виробляє те, що назвали індивідуальним стилем, – різні способи, за допомогою яких вона компенсує невідповідність темпераменту і вимог, які висуває робота» [2, 313]. До темпераменту не можна підходити з оціночних позицій. Значних успіхів у власній професійній діяльності може досягти музикант-педагог з будь-яким темпераментом. «Відмінність проявляється не в результативній стороні, а в індивідуальному стилі ... діяльності» [6, 98] та в темпі його формування. Перефразовуючи слова В. О. Сухомлинського, що до найкращого уроку вчитель готується все своє життя, можемо з впевненістю припустити – формування власного стилю професійної діяльності проходить через всю робочу практику музиканта-педагога.

Висновки та подальший напрямок дослідження. Таким чином, становлення та подальше формування власного стилю професійної діяльності – це складний, багатогранний, безперервний та динамічний процес постійного накопичення елементів діяльності з окремих розрізнених ситуативних дій в єдину систему, підпорядковану свідомим цілям і принципам, та визначається рядом взаємопов'язаних факторів: суб'єктивно-особистісних (орієнтації, установки, інтереси, цінності, мотиви) та професійних (знання, вміння, навички, методична підготовка).

Питання становлення та подальшого формування власного стилю професійної діяльності музиканта-педагога набуває нагальності у зв'язку із загостренням суперечностей між об'єктивними вимогами до розвитку креативного потенціалу особистості музиканта-педагога й традиційною системою підготовки професіоналів в педагогічних вузах. Їх розв'язання можливе за умови серйозної уваги до підготовки майбутнього фахівця, сьогоденного студента, який буде здатен завтра високопрофесійно здійснювати освітньо-виховні задачі. Професійна компетентність та мобільність музиканта-педагога мають забезпечити йому володіння власним стилем професійної діяльності.

Література

1. Гримак Л. Резервы человеческой психики: Введение в психологию активности. – М.: Полигедат, 1987. – 286 с.
2. Гуревич Л. Эпид о темпераменте // Популярная психология: Хрестоматия: Учеб. пособие для студентов пединститутов / Сост. В. В. Мироненко. – М.: Просвещение, 1990. – 399 с.
3. Дичківська І. Основи педагогічної інноватики: Навчальний посібник. – Рівне: Зелент, 2001. – 222 с.
4. Кабаченко Т., Рыбина Г. Личностный компонент индивидуального способа действия // Психологические проблемы повышения эффективности деятельности производственных коллективов (Тезисы докладов науч.-практ. конф.). – Курган, 1981 – 272 с.
5. Капська А. Соціальна робота: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
6. Кононко Е. Чтобы личность состоялась. – К.: Рад. шк., 1991. – 221 с.
7. Мордовская А. Формирование готовности студентов к осуществлению педагогической деятельности // Профессиональное самоопределение студентов. Метод. реком. науч.-метод. конф. преподавателей и студентов / Ред. коллегия: В. Г. Аржаков и др. – Якутск: ЯГУ, 2000. – 208 с.
8. Обзорная информация „Профессиональное самоопределение и становление личности при формировании специалиста с высшим образованием” / Под ред. Т. В. Кудрявцева. – М.: ОНИ НИИВЦ, 1977 – 52 с.
9. Професійна освіта: Словник / Укл. С. У. Гончаренко та ін.; За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
10. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К.: УРЕ, 1997 – 775 с.
11. Ходаков А. Формирование стиля воспитательной деятельности // Профессиональная деятельность молодого учителя: Социально-педагогический аспект / Под ред. С. Г. Вершловского, Л. Н. Лесохиной. – М.: Педагогика, 1982. – 144 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Носаченко Т. Б.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

Анотація. У статті розглядається проблема професійної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення курсу «Педагогічний малюнок».

Ключові слова: наочне навчання, педагогічний малюнок, професіоналізм, методична підготовка.

Аннотация. Носаченко Т. Б. Формирование профессиональной готовности будущих учителей изобразительного искусства. В статье рассматривается проблема профессиональной подготовки будущих учителей изобразительного искусства в процессе изучения курса «Педагогический рисунок».

Ключевые слова: наглядное обучение, педагогический рисунок, профессионализм, методическая подготовка.

Annotation. Nosachenko T. Formation of the professional readiness of the future teachers of imitative art. The article smooth the problem of professional preparation of the future teachers of imitative art in the process study «Pedagogical drawing».

Key words: visual aids, pedagogical drawing, professional skills, methodical preparation.

Постановка проблеми. Державна концепція реформування системи художньо-педагогічної освіти передбачає безперервну професійну підготовку фахівців за кваліфікаційним рівнем бакалавр, спеціаліст, магістр. Важливою ланкою в цій системі є методична підготовка бакалаврів, зміст якої забезпечується освітньо-професійними програмами для вищих навчальних закладів IV рівня акредитації. Значне місце серед навчальних дисциплін спеціальності 6.010103 «Педагогіка та методика середньої освіти. Образотворче мистецтво» належить курсу «Педагогічний малюнок». Дидактична необхідність його вивчення зумовлюється об'єктивними потребами перебудови системи вищої художньо-педагогічної освіти, визначеними державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття», державною програмою «Вчитель» [1], сучасними дослідженнями психолого-педагогічної науки щодо нових теорій і технологій навчально-виховного процесу, новим змістом професійно-діяльнісної підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Педагогічний малюнок є основним методичним інструментом технології навчання образотворчому мистецтву і як засіб наочного навчання має давні джерела та багатовікову історію. Питання наочного навчання є актуальними і для сучасної системи художньо-педагогічної підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах та професійної діяльності вчителів образотворчого мистецтва в умовах загальноосвітніх закладів різних типів.

Професійна підготовка майбутніх фахівців до управління процесом художньо-естетичного виховання особистості засобами образотворчого

мистецтва потребує нових підходів до питань формування їх методичної готовності та компетентності, що потребує від спеціаліста високого рівня практичних вмінь в імпровізаційно-виразному педагогічному малюванні. Таке професійне вміння є часткою педагогічної майстерності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Отже, **метою статті** є дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення курсу «Педагогічний малюнок».

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема наочного навчання є об'єктом вивчення дослідників різних галузей науки. Педагогічний малюнок виступає невід'ємною складовою становлення творчої особистості (Альтшуллер С., Гільбух Ю., Моляко В.) та професійної підготовки майбутнього вчителя до естетично-виховної роботи (Барбіна Є., Сергєєв В., Руслова Т., Фадєєва Н.) [2]. Наочне навчання основам образотворчого мистецтва розглядається як дидактичний вплив на формування цілеспрямованого сприйняття й розширення уявлення про предметний світ та явища природи за допомогою образотворчо-інформаційного ряду та різних методів наочного пояснення.

Виклад основного матеріалу. Педагогічний малюнок, як академічна навчальна дисципліна, забезпечується науково-структурним змістом питань та завдань з позицій психології творчості, педагогічної теорії управління процесом художньої діяльності, визначає методичну технологію наочного навчання. Вивчення курсу ставить за мету професійно підготувати вчителя з високим рівнем методичної майстерності викладання образотворчого мистецтва й педагогічної готовності до управління художньою діяльністю школярів з використанням сучасних технологій наочного навчання. Наочність у формі педагогічного малюнку виступає інформаційно-методичним компонентом структури педагогічного процесу.

Курс «Педагогічний малюнок» озброює майбутніх спеціалістів знаннями й практичними вміннями з педагогічного малювання, професійною компетентністю вирішувати завдання художнього навчання та естетичного виховання школярів засобами образотворчого мистецтва. Наочне навчання на заняттях образотворчого мистецтва необхідно розглядати як методично забезпечений процес передачі знань та досвіду, наставлення й пробудження до цілеспрямованих розумово-практичних способів дій, вимовлення й обґрунтування думки, положень про закономірності формоутворення та способи і прийоми створення зображення засобами різних видів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва за допомогою візуально-інформаційного показу, пояснення програмного матеріалу для засвоєння його учнями.

Програмою передбачена система вправ - завдань, що забезпечують формування знань та розвиток у студентів професійно значущих умінь і навичок. Серед них: оволодіння методом наочного показу і пояснення, формування вміння наочно демонструвати зображальну інформацію на класній дошці чи на будь-якій площині; послідовне засвоєння закономірностей методів наочного навчання, формування методичної майстерності; цілеспрямоване оволодіння зображально-виражальними засобами створення доступного для сприйняття малюнку за матеріалами шкільної програми; формування гнучких художньо-методичних вмінь в педагогічному малюванні і творчої потреби в нових пошуках ефективних методів наочного навчання.

Наочне навчання в системі художньо-педагогічної освіти є основою змісту методичної технології процесу підготовки фахівців, професійного формування і розвитку творчої особистості майбутніх вчителів. Методика наочного навчання дозволяє перетворювати візуальне спостереження в чітко побудовану систему знань, розумово-практичних способів дій в процесі художньої діяльності.

Теоретичне вивчення питань методики наочного навчання передбачає освоєння особливостей педагогічного малюнку, оволодіння якими дозволяє дидактично мислити й методично пояснювати програмний матеріал образотворчою мовою. Практичні завдання спрямовані на професійне оволодіння методикою наочного навчання, за допомогою якої майбутній фахівець зможе доступно для учнів пояснити основні положення образотворчої грамоти та закономірності формоутворення і створення композиції.

В процесі засвоєння теоретичних положень методики наочного навчання та оволодіння практичними навичками педагогічного малювання студенти повинні: осягнути можливості методики наочного навчання, вміти створювати на основі набутих знань власний педагогічний підхід до розв'язання тих чи інших навчально-виховних проблем, висувати та аргументувати власні методичні рішення, знати зміст основних положень образотворчої грамоти, які розкривають сутність і специфіку різних видів і жанрів пластичних мистецтв, шляхи практичної реалізації професійних знань і навичок в процесі художньо-естетичного виховання школярів.

Рівень засвоєння програмного матеріалу дисципліни зумовлюється цілеспрямованою організацією практичного опрацювання компонентів державного освітнього стандарту загальної середньої школи, які включають: а) змістовне наповнення завдань на кожному ступені школи; б) засади формування і прогнозування розвитку освіти, процесів художньо-культурного виховання підрастаючого покоління засобами різних видів пластичних мистецтв; в) оптимізацію діяльності за умов цілеспрямованої організації і координації заходів щодо вивчення та впровадження наукових досліджень, передових педагогічних технологій у навчально-виховний процес з метою підвищення рівня професійної готовності, методичної майстерності. Оволодіння наочно-методичною майстерністю дозволить спеціалісту займатися творчою педагогічною діяльністю, вільно вибирати

форми, методи, засоби наочного навчання, виявляти педагогічну ініціативу, постійно підвищувати свій кваліфікаційний рівень, професійну культуру.

Процес педагогічного управління навчальною діяльністю студентів на заняттях педагогічним малюнком забезпечує: засвоєння залежності виразного наочно-інформаційного зображення від типів зображальної поверхні та образотворчих формоутворюючих способів відтворення образу сприйняття, уявлення в будь-яких розмірах та величинах; засвоєння психологічних закономірностей сприйняття та формування умінь використовувати їх при створенні різних типів структури зображення (лінійне, об'ємно-конструктивне, тонове тощо), образ та виразність якої впливає на результат наочного пояснення; глибоке засвоєння законів, принципів і засобів педагогічного малюнка, оволодіння якими повинно здійснюватися майже автоматично, що допомагає вирішувати завдання художньо-культурної підготовки школярів; навчання на основі ґрунтовного оволодіння образотворчою грамотою, що допомагає визначати функціональні структури зображення і дозволяє вільно втілювати творчі задуми на достатньо високому професійному рівні; формування уміння здійснювати вибір художньо-образної структури зображення в його функціональному зв'язку з художніми засобами та матеріалами малюнка, що розвиває «мислення в матеріалі».

На заняттях педагогічним малюнком студенти повинні оволодіти методикою та практичними навичками послідовного виконання зображення різної величини. Зображення різноманітних об'єктів навколишньої дійсності необхідно рекомендувати студентам виконувати у вигляді невеличких начерків, замальовок, короткочасних малюнків для наочного пояснення матеріалу як для всього класу (фронтальний показ), так і особисто для окремого учня (індивідуальне пояснення).

При виконанні навчального завдання студенти повинні оволодіти різними засобами зображення, вміти виконувати графічний, тоновий,

пластичний, конструктивний малюнок, вміти використовувати лінію, тон, світлотінь, пляму, колір, способи і прийоми виразного відтворення форми та мотиву на великому чи малому форматі.

Навчально-репродуктивні вправи зумовлені вимогами програми й спрямовані на вирішення завдань оволодіння закономірностями образотворчої граматики й особливостями художньо-виразної мови різних пластичних мистецтв. Такими навчально-репродуктивними вправами можуть бути вправи на: засвоєння нового матеріалу, вивчення тем та технік зображення; повторення навчального матеріалу та закріплення знань і навичок; закріплення комбінаторних навичок в процесі роботи фарбами; закріплення умінь використовувати основні закономірності художньої мови та зображально-виражальні засоби різних видів образотворчого мистецтва та ін.

Педагогічний малюнок ґрунтується на загальних законах предметного зображення, які засновані на знаннях закономірностей лінійної та повітряної перспективи, пластичної анатомії, уміннях швидкого і лаконічного зображення, понятті і відчутті форми, фону, фактури, матеріалу, розумінні залежності вибору матеріалу від задуму. Наведемо приклади завдань для студентів:

1. Виконати педагогічний малюнок, який наочно пояснює виражальні засоби художнього відтворення об'єктів навколишнього світу.
2. Виконати педагогічний малюнок, який наочно пояснює основні положення образотворчої граматики.
3. Послідовне зображення об'єктів навколишньої дійсності за змістом програми з метою методичного пояснення зображальних засобів їх художнього відтворення.
4. Виконати педагогічний малюнок, що наочно пояснює теоретичні відомості про закономірності композиції.
5. Виконати педагогічний малюнок з використанням виразних засобів

- зображення об'єктів рослинного світу. Наочно-методично обґрунтувати завдання на виявлення симетрії, силуету, контрасту тощо.
6. Виконати педагогічний малюнок об'єктів тваринного світу засобами лінійного, силуетного та плямового зображення різними матеріалами (птахи, комахи, риби, домашні та дикі тварини).
 7. Виконати педагогічний малюнок предметів побуту в різних положеннях відносно лінії горизонту (меблі, посуд, інші предмети).
 8. Виконати зображення стилізованих форм предметів побуту - представників фауни та об'єктів рослинного світу.
 9. Виконати педагогічний малюнок об'єктів трудової діяльності людини за темами програми (транспорт, знаряддя праці, техніка).
 10. Виконати педагогічний малюнок за мотивами рослинного орнаменту, візерунку на основі стилізованої, декоративної форми з метою послідовного зображення й композиційного рішення (ритм, умовність, рух, симетрія тощо).
 11. Виконати педагогічний малюнок фігури людини в різних положеннях (стоїть, сидить, тягне, несе, біжить тощо).
 12. Схематичне зображення голови людини в різних поворотах та нахилах.
 13. Схематично-образне зображення голови різних представників фауни. Маска як декоративна форма образу.
 14. Виконати педагогічний малюнок за змістом, що відображає різні природні, пейзажні, географічні види нової планети (літо, зима, північ, пустиня, степ, гори тощо).
 15. Виконати педагогічний малюнок, що пояснює поняття про різноманітність ліній (прямі, криві, круглі, ламані, хвилясті, тонкі, товсті, різного напрямку, характеру тощо).
 16. Виконати педагогічний малюнок стилізованих форм героїв казок, оповідань, народних персонажів тощо. Образне рішення для будь-якого виду художньої діяльності.

17. Розробка пізнавально-інформаційних репродуктивних вправ для одного із видів художньо-творчої діяльності за змістом програми.

Висновки. На заняттях педагогічним малюнком закріплюються професійно-значущі знання, уміння і навички. Значна увага приділяється формуванню розширених загально-педагогічних знань студента, що забезпечують уміння планувати, здійснювати процес управління образотворчою діяльністю школярів і проводити контроль, корекцію і регуляцію систем взаємовпливів, націлених на формування стійких характеристик готовності до художньо-педагогічної діяльності відповідно сучасним вимогам до рівня підготовки спеціаліста, його професійної компетенції та майстерності.

Такий підхід до вивчення мистецьких дисциплін формує громадську позицію й професійну спрямованість майбутнього вчителя, його високі ділові та творчі якості, методичну майстерність і компетентність, уміння обґрунтовувати творчі методи та форми особистої діяльності, потребу в постійному поновленні своїх знань, пошуку нових методів навчання та педагогічних технологій вирішення завдань художньо-естетичного виховання підростаючого покоління.

Література

1. Державна програма «Вчитель». – К., 2002. – 40 с.
2. Барбіна Є. С. Формування педагогічної майстерності вчителя в системі неперервної педагогічної освіти // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб. наук. праць. – Ч 2. – К., 2001. – 302 с.

МУЗИЧНА ОСВІТА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ТА ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТОЛІТЬ

Омельченко А. І.

Бердянський державний педагогічний університет

Анотація. У статті розглядаються питання, пов'язані з музичною освітою другої половини XVIII та першої половини XIX століть. Організація музичної освіти у цей час продовжує усталені традиції використання кращих досягнень національної й світової музичної культури. Застосування різних форм і методів музично-естетичного виховання молоді використовувалось з метою формування особистості та професійної підготовки вчителя музики.

Ключові слова: музична освіта, національна культура, учитель музики, музично-естетичне виховання.

Аннотация. Омельченко А. И. Музыкальное образование во второй половине XVIII – первой половине XIX вв. В статье рассматриваются вопросы, связанные со спецификой музыкального образования во второй половине XVIII – первой половине XIX вв. Раскрыты содержание, формы и методы музыкально-эстетического воспитания, которые послужили основой формирования личности и профессиональной подготовки учителя музыки.

Ключевые слова: музыкальное образование, национальная культура, учитель музыки, музыкально-эстетическое воспитание.

Annotation. Omelchenko A. Musical education in the second half of the XVIII th and in first half of XIX th centuries. The given article represents some aspects of the musical education in the second half of the XVIII th and in first half of XIX th centuries. The organizing of the musical education continued the stated traditions in sing the best achievements of national and world music culture. Different forms and methods of music-aesthetic upbringing of the youth were used with the aim of forming a personality and professional training of a teacher of Music.

Key words: musical education, national culture, teacher of Music, music-aesthetic upbringing.

Постановка проблеми. Актуальність заявленої теми зумовлена зростаючою увагою сучасної наукової і громадської думки до питань, пов'язаних з організацією вітчизняної музичної освіти та музично-естетичного виховання загалом у XVIII-XIX століттях.

Аналіз досліджень і публікацій. Музична освіта в Україні другої половини XVIII – першої половини XIX ст. розглядається в дослідженнях М. Богданова [1], Й. Миклашевського [3], С. Миропольського [4], С. Павлишин [5], К. Шамаєвої [6], А. Шреер-Ткаченко [7]. Проте на наш час ще недостатньо розкриті форми і методи музично-естетичного виховання молоді, спрямовані на формування професійної підготовки вчителя музики.

Тому **метою статті** став аналіз форм і методів музично-естетичного виховання студентства, на яких базувалася вітчизняна музична освіта другої половини XVIII – першої половини XIX ст., з позицій сучасного бачення задач художньо-естетичної освіти.

Результати дослідження. Глибокі соціальні зміни, які відбувалися в умовах розвитку капіталізму, суттєво вплинули на систему музичної освіти. Зростає кількість навчальних закладів, урізноманітнюються їх типи. Традиції Києво-Могилянської академії продовжують колеґіуми. Поряд з математикою, географією, історією, літературою, іноземними мовами та іншими предметами учні навчалися живопису, вокальній та

інструментальній музиці. В Харківському колегіумі, заснованому у 1727 році, були відкриті спеціальні музичні класи, що мали забезпечити вищий рівень підготовки співаків та інструменталістів. З вихованців музичних класів харківського колегіуму були організовані хор і оркестр: спочатку під керівництвом М. Концевича, потім – А. Веделя та Я. Цеха. Цей оркестр називався у Харкові класичним (від слова «класи»). Він часто виступав поза стінами колегіуму, зокрема у відкритому в Харкові театрі.

У харківському колегіумі розвивалися теоретичні та методичні засади музичного виховання. Відкривалися вокально-інструментальні класи для вивчення нотної грамоти – нотні класи, які склали цілісну систему музичного виховання. У практиці колегіуму широко використовувалися шкільні драми, інтермедії. Популярністю користувалися драми різдвяних та пасхальних циклів, історичні драми. У виставах шкільного театру звучала музика – невід’ємний компонент художньо-образного змісту драматургічних творів.

Однією з форм організації навчального процесу в колегіумі були так звані нотні класи. Їх діяльність передбачала досягнення професійної грамотності та певної виконавської майстерності в галузі хорового мистецтва. Головна увага приділялася засвоєнню теоретичного матеріалу, підвищенню якості виконання хорового репертуару. На відміну від вокально-інструментальних класів тут не передбачалася спеціальна підготовка кадрів для співацьких капел. Тому навчальний план і програма підпорядковувалися внутрішнім потребам.

Навчальна та музично-виконавська практика давала можливість учням класів стати непоганими фахівцями, керівниками хорових колективів. Наведені факти дають підставу вважати, що музика у харківському колегіумі була одним із важливих засобів культурного розвитку і професійної підготовки освітянських кадрів Слобідської України.

Колегіум у Переяславі відкрився в 1738 році. Найбільш активна діяльність колегіуму припадає на період боротьби проти наступу уніатства і католицизму на Правобережну Україну. Заслуговує на увагу постановка теоретичних і практичних занять з музики в колегіумі. Його діяльність наближалася до своєрідної мистецької школи з акцентом на вокально-хорове навчання і концертну практику.

З Переяславським колегіумом тісно пов'язана педагогічна діяльність видатного українського просвітителя Григорія Сковороди. Його боротьба проти схоластики, обмеженості мислення частини викладачів і особливо представників духовництва, викриття дармоїдів-ченців викликали невдоволення і злобу реакційно налаштованих керівників цього навчального закладу. Сковорода, викладаючи курс поезики, написав для своїх учнів посібник. Єпископ, наставник колегіуму, вимагав від Сковороди викладання поезики за старими правилами, відповідно до церковних догматів. Однак, до вимог єпископа Сковорода не прислухався, за що був позбавлений права викладати. Філософські погляди мислителя органічно втілювались у музично-поетичні твори, а його пісні, духовно споріднені та інтонаційно близькі до народних, природно вливались у процес шліфування музичного мислення нації, часто втрачаючи при цьому авторство.

З діяльністю Чернігівського колегіуму було пов'язано ім'я Л. Бараповича. Саме йому належала ідея заснування цього навчального закладу з шестирічним терміном навчання. У колегіумі викладали загальноосвітні предмети: латинську і грецьку мови, історію, географію, математику, філософію. Навчались у цьому навчальному закладі діти церковнослужителів, козацької старшини і багатих міщан. Добре організоване навчання і виховання сприяли широкій популярності колегії, яку називали «Чернігівськими Афінами».

З перших років існування закладу музичному вихованню надавалось вагомe місце. Особливо серйозна увага приділялась мистецтву співу та гри

на інструментах. У репертуарі хору були партесні твори, виконання яких вимагало досить глибоких знань. Одним з майстрів цього співу був Іван Хандобок, який у 1775 р. перейшов до капели Новгород-Сіверського монастиря. Основи співацьких знань він одержав у досвідчених вчителів колегіуму. Одним з них був регент Василь Левицький, який жив у Чернігові у третій чверті XVIII ст.

У колегіумі існувала шкільна драма, театр відігравав роль своєрідного практикуму з красномовства. Студенти виступали з виставами під час громадських та релігійних свят, насамперед різдвяних і великодніх. Авторами п'єс були викладачі поетики та риторики.

Отже, осмислюючи умови розвитку музичної освіти в колегіумах, можна констатувати зліт української педагогічної думки у XVIII ст., підготовлений передовими ідеями і практикою Києво-Могилянської академії.

Просвітництво, змінивши епоху релігійної Реформації, активізувало світський напрям освіти, яка за способом фінансування поділялась на субсидовану державою (гімназія, ліцей, університет), меценатами (інститути шляхетних дівчат, місцеві школи) та заклади, що знаходились на самозабезпеченні (домашнє навчання, приватні пансіони). Типовою рисою навчання у цих закладах залишається енциклопедичний, гуманітарний характер освіти, в якій важливу роль відігравали предмети художнього циклу. Уставами колегій, університетів, семінарій, гімназій було рекомендовано мати викладачів для ознайомлення вихованців з історією різновидів мистецтва, зокрема музики та практичних занять нею, а програми передбачали можливість її викладання для всіх бажаючих. Показово, що на сторінках журналу Міністерства Народної Освіти того часу завжди знаходилося місце для повідомлення про видання музичних посібників, нотних збірок, яке супроводжувалось їх змістовними характеристиками, методичними рекомендаціями.

Згідно з установленими положеннями про організацію освіти у XIX ст. уся територія держави була розподілена на окремі навчальні округи, діяльність яких спрямовувалась і контролювалась університетами. У цьому плані цікаво відзначити, що музика як вокальна, так і інструментальна, викладалась майже в усіх університетах, причому музичні заняття студентів були досить різнобічними.

Справжнім центром музичної культури був Харківський університет, у якому головна увага приділялась інструментальній музиці. В університеті існував оркестр, вихованці вчилися грі на фортепіано. Рівень музичної підготовки давав змогу виступати у концертах з досить складними для виконання творами В. Моцарта, Дж. Россіні, Л. Бетховена та інших композиторів. У штаті педагогів були музиканти: теоретики, композитори. Видатними музичними педагогами Харківського університету в першій половині XIX ст. були, наприклад, А. Барсицький, І. Витковський, Л. Лозинський та інші. На щорічних актах-випусках в Харківському університеті відбувалися великі концерти за участю студентів, які одержували музичну підготовку в стінах цього закладу.

Заслуговує на велику увагу видання у Харкові в 1818 році підручника «Теория музыки, или рассуждение о сем искусстве, заключающее в себе историю, цель и действие музыки, генерал-бас, правила сочинения композиции, описание инструментов, разные роды музыки и все, что относится к ней в подробности. Сочинено в России и для русских Густавом Гесс де Кальве – доктором философии Императорского университета». Цікава постать самого автора книги: Гесс де Кальве Густав Густавович вчився у Празькому Університеті. З 1810 року жив у Росії, а потім переїхав у Харків, де викладав в університеті фортепіано. Був також відомий як педагог-музикант, теоретик, піаніст, диригент, автор ряду музичних творів. В цій книзі, розрахованій на студентів, подано було відомості не тільки з музично-теоретичних дисциплін, а й цікаві та важливі

матеріали про музичне життя в Росії, зауваження про народну пісню. Автор вказує на мету своєї праці – дати аматорам музики можливість краще розуміти музичне мистецтво. Особливий інтерес викликають ті сторінки, де йдеться мова про необхідність широкої гуманітарної освіти вчителя музики, про важливість його підготовки у різних галузях культури, про значення музики у морально-естетичному вихованні особистості. Книга, що стала бібліографічною рідкістю і мала для свого часу велике значення, і досі зберігає історико-пізнавальну цінність.

Інший педагог Харківського університету – піаніст і композитор Адам Барсицький, відомий як автор першої музичної редакції пісень до «Наталки Полтавки» І. Котляревського. Він же був учителем музики видатного українського вченого-фольклориста, композитора і музичного критика П. П. Сокальського. Також в університеті існував відомий університетський хор, який брав участь у багатьох урочистих концертах, виконуючи (разом з архієрейським хором) ораторії Й. Гайдна, патріотичні хорові твори І. Витковського, Р. Шумана та інших авторів. З ініціативи студентів Харківського університету виникла ідея створення української філармонії [3, 77].

У Київському університеті св. Володимира, котрий від самого початку свого існування стає ідейним центром руху за розвиток української культури, найбільшою популярністю користувався хоровий спів. Значним стимулом для незаможних студентів-хористів було те, що вони звільняються від платні за навчання. З великим успіхом з концертами для широких верств населення виступав хор Київського університету, художнім керівником якого тривалий час був М. В. Лисенко – тоді ще студент університету. Майстерність цього хору захоплювала таких високих шанувальників мистецтва, як Л. Курбас, Ф. Орешкович, К. Стеценко, М. Садовський, П. Тичина. Студенти брали участь в етнографічних експедиціях, збирали й пропагували народнопісенну

творчість. Для багатьох із них український фольклор став основою осягнення історико-культурних традицій України і сприяв формуванню національної самосвідомості.

Саме в цей період відбувається процес поступового виходу хорової музики за межі богослужіння. З'являються світські за характером зразки хорової літератури, що засвідчувало формування потреб у новій музиці та визначало перспективи розвитку світської хорової творчості. Концерти світського хору Київського університету, що складався з різночинного студентства, приваблювали успішним виконанням фольклорних творів, зокрема, хорових обробок народних пісень М. В. Лисенка (60-ті роки XIX ст.).

Сотні українських пісень записав і пропагував М.І. Костомаров, що очолював кафедру історії у Київському університеті. Талановитим музикантом, піаністом, аранжувальником народних пісень був О. М. Маркович – студент, а потім викладач Київського університету. Визначною подією культурного життя стала поява студентського театру Київського університету. Його організаторами була група студентів під керівництвом М. Старицького, М. Лисенка, П. Чубинського. Своїм завданням студенти-учасники театральних вистав вважали пропаганду творів українських авторів, роботу над культурою мови. Саме на цих ідеях сформувався педагогічні погляди і практична діяльність видатних українських композиторів – В. О. Барвінського, І.І. Воробкевича (Данили Млака), Ф. М. Колеси, М. Д. Леонтовича, М. В. Лисенка, С. Ф. Людкевича, Я. С. Степового, К. Г. Стеценка та багатьох інших, які успішно поєднували творчу діяльність з педагогічною роботою. Їх внесок в організацію музичної освіти сприяв плідному розвитку національної педагогіки мистецтва. Ґрунтуючись на попередніх здобутках, зокрема досвіді Києво-Могилянської академії як осередку педагогічної думки, де були опрацьовані різні форми і методи музично-естетичного виховання молоді,

вони розвинули їх далі, у тому числі й способи використання музики з метою формування особистості та професійної підготовки вчителя.

На початку XIX ст. на зміну формам навчання в закритих навчальних закладах народжувалися нові, більш демократичні, пов'язані з розвитком музичного життя міст. Викладання музики і співу впроваджувалося у жіночих навчальних закладах, зокрема в пансіонах, таких як Київський, Полтавський та інші, де працювали видатні педагоги того часу: Й. Вітвицький, А. Єдлічка, пізніше М. Лисенко. Своєрідним і досить розвиненим явищем були роз'їзні вчителі музики, що обслуговували не тільки поміщицькі кола, а й представників численної інтелігенції в містах України. Також у першій половині XIX ст. популярності набувають виступи кращих кріпацьких колективів (капели Д. Ширая, Д. Троцинського, П. Галагана, П. Лопухіна), які з успіхом виконували складні твори Й. Гайдна, Г. Генделя, Г. Доницетті, Дж. Россіні.

Висновки та подальший напрямок досліджень. Отже, за розглянутий період українська музична культура досягла успіху в галузі музичної освіти та музичної творчості. Було закладено міцні основи для розвитку національної української музики у галузі хорового та сольного співу, інструментальної камерної та симфонічної творчості, музичного театру та музичної науки. Спільність позицій українських композиторів – у визнанні загальнодоступного і виховного характеру навчання музики, її значення у гуманітарній освіті молоді.

Література

1. Богданов Н. Очерк деятельности Киевского отделения императорского Русского музыкального общества и учреждённого при нём музыкального училища со времён их основания. – К., 1888. – 189 с.
2. Кошниць О. Спогади. – К.: Музична Україна, 1995. – 48 с.
3. Миклашевський Й. М. Музична і театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст. – К.: Наукова думка, 1967. – 160 с.
4. Мировольский С. О. О музыкальном образовании в России и в Западной Европе. – Спб., 1882. – 173 с.
5. Павлюшин С. С. Василь Барвінський. – К.: Муз. Україна, 1990. – 38 с.
6. Шамаєва К. І. Музична освіта в Україні у першій половині XIX ст. – К.: Либідь, 1996. – 164 с.
7. Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української музики. – К.: Музична Україна, 1980. – 236 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Андросова Д. В.** – кандидат мистецтвознавства, викладач ОДМА ім. А. В. Нежданової
- Антонович Є. А.** – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи Київського інституту реклами
- Баньковський А. М.** – Заслужений працівник культури України, доцент, заступник декана Інституту мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
- Бєлікова В. В.** – Заслужений працівник культури України, кандидат мистецтвознавства, доцент Криворізького державного педагогічного університету
- Бєлікова О. А.** – аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв
- Богатирьова Г. А.** – кандидат педагогічних наук, старший викладач Криворізького державного педагогічного університету
- Бодрова Т. О.** – доцент Інституту мистецтв НПУ ім. М. П. Драгоманова
- Бузова О. Д.** – кандидат педагогічних наук, старший викладач Бердянського державного педагогічного університету
- Бутенко В. Г.** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, директор УНДІ естетичної освіти
- Водяна В. О.** – аспірантка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
- Гоголева О. А.** – асистент Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка

- Головатий С. С.** – доцент Криворізького державного педагогічного університету
- Горбенко С. С.** – Заслужений працівник культури України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри мистецьких дисциплін Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди
- Грибенко Г. Є.** – викладач Криворізького державного педагогічного університету
- Гринчук І. П.** – кандидат педагогічних наук, доцент Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
- Грозан С. В.** – аспірантка Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
- Ейвас Л. Ф.** – старший викладач Криворізького державного педагогічного університету
- Завалко К. В.** – викладач Інституту мистецтв НПУ ім. М. П. Драгоманова
- Зайцева А. В.** – аспірантка Інституту мистецтв НПУ ім. М. П. Драгоманова
- Зеленська Н. А.** – асистент Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка
- Зенькович Ю. О.** – асистент Криворізького державного педагогічного університету
- Ковальська О. В.** – викладач Криворізького державного педагогічного університету
- Кожевнікова Л. В.** – кандидат педагогічних наук, доцент Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди

- Кондрашова Л. В.** – доктор педагогічних наук, професор, академік МАТО та МСАО, проректор з наукової роботи Криворізького державного педагогічного університету
- Косенко П. Б.** – аспірант Інституту мистецтв НПУ ім. М. П. Драгоманова
- Красюк І. О.** – старший викладач Криворізького державного педагогічного університету
- Кривозуб В. Ф.** – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Кьон Н. Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії, історії музики та вокалу Інституту мистецтв Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського
- Любар Р. О.** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
- Мажара Т. В.** – концертмейстер Інституту мистецтв Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського
- Мала Т. В.** – аспірантка Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка
- Маркова О. М.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри сучасної музики та музичної культурології ОДМА імені А. В. Нежданової
- Мартянова Г. М.** – доцент Криворізького державного педагогічного університету
- Марченко А. А.** – викладач Криворізького державного педагогічного університету

- Микитюк І. А.** – аспірантка Криворізького державного педагогічного університету
- Назаренко М. П.** – аспірантка Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
- Найда В. Ю.** – викладач Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
- Найда Ю. М.** – викладач Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
- Носаченко Т. Б.** – кандидат педагогічних наук, доцент Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди
- Омельченко А. І.** – кандидат педагогічних наук, доцент Бердянського державного педагогічного університету
- Філатова Л. М.** – кандидат педагогічних наук, доцент Криворізького державного педагогічного університету
- Шульга О.** – магістрантка Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди

Андросова Д. В. Інтерпретації Г. Гульдом і В. Деветці концерту № 24 c-moll В. Моцарта як втілення стильових альтернатив авторського тексту.....	3
Ангонович Є. А. Образотворча спадщина Т. Г. Шевченка як предмет вивчення в українському мистецтвознавстві.....	16
Баньковський А. М. Елективні курси в системі підготовки вчителя мистецьких дисциплін.....	23
Белікова В. В. Деякі проблеми сучасного музично-виконавського мистецтва.....	30
Белікова О. А. Критерії процесу формування ціннісних переконань майбутнього музиканта-педагога	41
Богатирьова Г. А. Формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів засобами народного мистецтва.....	48
Бодрова Т. О. Ціннісні орієнтири вивчення української музично-педагогічної спадщини.....	55
Бузова О. Д. Поліхудожня спрямованість виховання майбутніх учителів музики засобами українського балету	66
Бутенко В. Г. Становлення та розвиток педагогіки краси як теоретичної основи естетичної освіти і виховання молоді.....	79

Водяна В. О. Культурно-мистецькі програми: основи виховної технології і підготовка вчителів мистецьких дисциплін до її реалізації у школі.....	93
Гоголева О. А., Зеленська Н. А. Специфічні особливості викладання живопису майбутнім фахівцям дизайну одягу.....	101
Головатий С. С. Художник і дійсність: теоретичні засади роботи над композиційними завданнями.....	106
Горбенко С. С., Філатова Л. М. Технології реалізації принципу історизму в процесі професійної діяльності вчителя музики.....	116
Грибенко Г. Є. Роль мистецько-педагогічної освіти у професійному становленні педагога.....	124
Гринчук І. П. Теоретико-методичні аспекти формування творчої пошукової діяльності майбутнього вчителя музики.....	130
Грозан С. В. Урок музики - урок мистецтва.....	139
Ейвас Л. Ф. Первісний орнамент: засіб прикрашання або символіка прадавньої магії?.....	149
Завалко К. В. Саморозвиток у структурі самовдосконалення майбутнього вчителя музики (скрипаля).....	157
Зайцева А. В. Проблема творчої самореалізації особистості у науковій літературі.....	164
Зенькович Ю. О. Поняття й структура компетенції вчителів образотворчого мистецтва.....	171

Ковальська О. В. Етичний тезаурус як складова теоретичного компоненту шкільного курсу	180
Кожевнікова Л. В., Шульга О. Установки як важливий чинник готовності майбутніх учителів музики до музично-просвітницької діяльності у школі	189
Кондрашова Л. В. Особистісна направленість підготовки майбутніх педагогів в умовах безперервної освіти та інтеграції в міжнародну освітню систему	195
Косенко П. Б. Актуальні питання вдосконалення інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики (гітариста)	202
Красюк І. О. До питання становлення художньої освіти в Україні: Миргородська художньо-промислова школа в перші роки існування	213
Кривоzub В. Ф. Концертно-виконавська діяльність викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів (історичний аспект) ...	222
Кьон Н. Г., Мажара Т. В. До питання про підвищення ефективності інструментально-професійної підготовки майбутнього вчителя музики за модулем «Самостійне музикування»	233
Любар Р. О. Виховний вплив хорового виконавства на формування особистості школяра	243
Мала Т. В. Орієнтація майбутніх дизайнерів книги на самооцінку професійної компетентності як провідна умова підготовки фахівців у ВНЗ	249

Маркова О. М. Концепція національного в музиці І. Ляшенка в умовах розвитку сучасного виконавського музикознавства	258
Мартьянова Г. М. Вокально-хорова підготовка студента до роботи з хором в системі кредитно-модульного навчання.....	267
Марченко А. А. Використання сучасних інформаційних технологій як засобу вдосконалення формування професійної компетентності художника-педагога.....	272
Микигнюк І. А. Сутність педагогічної культури як суспільно-історичного явища.....	279
Назаренко М. П. Балетна музика як засіб інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя.....	285
Найда В. Ю. Розвиток краєзнавчого руху на Поділлі у другій половині XIX – початку XX століття.....	294
Найда Ю. М. До питання власного стилю професійної діяльності майбутнього музиканта-педагога	303
Носаченко Т. Б. Формування професійної готовності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва	310
Омельченко А. І. Музична освіта у другій половині XVIII та першій половині XIX століть	318
Відомості про авторів	327

УДК 378.147:745/749+372,847
ББК 74.2+74.58

Педагогіка вищої та середньої школи:
П24 36. наук. праць № 18: Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта –
2007 / Редкол.: В. К. Буряк (гол. ред.) та ін. – Ч. 1. – Кривий Ріг: Видавничий дім,
2007. – 335 с.
ISBN 978-966-2915-36-5

У збірнику відображено результати наукових досліджень та науково-методичних розробок викладачів вищих навчальних закладів України в галузі мистецько-педагогічної освіти. Висвітлюються актуальні проблеми мистецької педагогіки, мистецтвознавства, культурології, естетики, теоретичні та практичні аспекти підготовки вчителя мистецьких дисциплін, впровадження сучасних художньо-педагогічних технологій.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 378.147:745/749+372,847
ББК 74.2+74.58

ISBN 966291536-2

Наукове видання

Педагогіка вищої та середньої школи

Збірник наукових праць № 18. – Ч. 1.

Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта – 2007

Головний редактор – В. К. Буряк, доктор педагогічних наук
Відповідальний за випуск – О. І. Шрамко, кандидат філософських наук

Підписано до друку 22.06.2007.

Формат 60x84/16. Ум. др. арк. – 19,6. Обл.-вид. арк. – 16,2.

Тираж – 150 прим.

ПП “Видавничий дім”

Свідоцтво ДК № 515 від 3.07.2001.

вул. Тухачевського, 26, м. Кривий Ріг, 50063

т. (0564) 66-23-18

Друкарня СПД Щербенок С. Г.

Свідоцтво ДП 126-р від 12.10.2004.

вул. Рокосовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027

(0564) 92-20-77